

ՏԵՄԱՄԵԹՈՂԱԿԱՆ ՈՐՈՇ ՀԱՐՑԵՐ ԻՇԽԱՆՈՒԹՅԱՆ ՏԱՐԱՆՁԱՏՄԱՆ ՄԿՁԲՈՒՆՔԻ ՇՈՒՐՁ

Իշխանությունների բաժանման սկզբունքը ժողովրդավարական պետության մեջ պետական իշխանության ճիշտ կազմակերպումն է, որի առկայության պարագայում հակակշիռների ու զսպումների համակարգի միջոցով իրականացվում են պետության բարձրագույն մարմինների փոխադարձ վերահսկողություն և փոխգործակցություն (Шохин 1997: 18-20): Վերջինիս կիրառման համար ելակետայինն այն է, որ իշխանության միակ աղբյուրն ու կրողը ժողովուրդն է. «Հայաստանի Հանրապետությունում իշխանությունը պատկանում է ժողովրդին» (ՀՀ Սահմանադրություն. Հոդված 2):

Փաստացի իշխանությունների տարանջատման սկզբունքը ձևավորում է կառավարման մարմինների և պաշտոնատար անձանց կողմից կամայականության դրսևորումը բացառող կառուցակարգեր: Առաջին իշխանական ինստիտուտները և վարքագծի կանոնների համընդհանուր ճանաչված նորմերը ձևավորվել են արդեն իսկ հասարակության զարգացման առաջնային փուլում: Այդ ժամանակաշրջանին հատուկ էին քաղաքական իշխանության և պետական ինստիտուտների բացակայությունը, իսկ սոցիալական նորմերն այս շրջանում սովորությունների, ավանդույթների, ծիսակատարությունների և արգելքների ձևով էին կիրարկվում: Պետությունը հասարակական զարգացման արդյունք է:

Իշխանությունների բաժանման սկզբունքի տեսության հիմնադիրներից է ֆրանսիացի փիլիսոփա Շարլ Լուի Մոնտեսքյուն (1689-1755

թթ.): Նա համարվում է սահմանադրության նախահայրը: Մոնտեսքյուն զարգացրեց Ջոն Լոքի գաղափարները պետության մասին և առաջարկեց պետության մեջ երեք իշխանությունների բաժանման սկզբունքը: Ըստ Մոնտեսքյոյի, պետությունը նման է մարդու օրգանիզմի. մարդու սիրտը օրենսդիր մարմինն է, ուղեղը՝ գործադիր, իսկ դատական իշխանությունը արյունատար անոթներն են: Նրանք պետք է գործեն փոխհամաձայնեցված, հակառակ դեպքում այդ օրգանիզմը՝ պետությունը, չի կարող նորմալ ու բնականոն գործել, և դա կհանգեցնի բազմաբնույթ կամայականությունների: Ըստ Մոնտեսքյոյի 1748 թ. «Օրենքների ոգու մասին» աշխատությամբ առաջ քաշված դրույթների՝ ազատություն լինել չի կարող, քանի դեռ օրենսդիր, գործադիր և դատական իշխանությունները բաժանված չեն, և որ օրենսդիր իշխանությամբ օժտված դատավորը կարող է վերածվել «բռնապետի», իսկ գործադիր իշխանության դեպքում՝ նաև «կեղեքչի» (Монтескье 1995: 215):

Ըստ պետական իշխանության համակարգի բնույթի՝ միջազգային սահմանադրական պրակտիկայում շահարկվում է նաև իշխանությունների «ձկուն» և «կոշտ» բաժանում: «ձկուն» բաժանումը հիմնվում է օրենսդիր իշխանության գերակայությամբ՝ իշխանությունների գործակցության վերաբերյալ Ջոն Լոքի գաղափարների վրա, իսկ «կոշտ» մեթոդը սկիզբ է առնում իշխանությունների հավասարակշռության և առավել հստակ բաժանման մասին Մոնտեսքյոյի դիտարկումներից:

Եվրոպական սահմանադրական և քաղաքական պրակտիկան երկու մոդելներն էլ կիրառում է, իսկ երկրորդ մոդելի դասական օրինակը կարելի է հանդիպել ԱՄՆ-ում: Մոդելներից յուրաքանչյուրը գործում է որոշակի պայմաններում և կապված է շատ գործոններից. հասարակության քաղաքական մշակույթ, քաղաքական ինստիտուտների կայացման աստիճան, իրավական ավանդույթներ ու մտածելակերպ, հոգեբանություն, իրավագիտակցության մակարդակ և իշխանության տարբեր ճյուղերի զարգացման միտվածություն, դրանց գործառության ռո կառուցվածքային զարգացումների դիալեկտիկա և այլն (Зеркин, Игнатов 2000):

Որպես ազատության ու անկախության ապահովման երաշխիք, իշխանությունների բաժանումը ենթադրում է երեք առանձնացված գործառույթներ. օրենսդրական, գործադիր և դատական (արդարադատության):

Իշխանությունների բաժանումը պետք է պայմանավորված լինի երեք դրսևորումներով. **կառուցակարգային, հասցեական և գործառությանային**: Իշխանությունների բաժանման **կառուցակարգային** մոտեցումը ենթադրում է իշխանության թևերից յուրաքանչյուրի գործունեությունը պետական ապարատի առանձին օղակների ու մարմինների միջոցով, որոնք միմյանցից գտնվում են հարաբերականորեն անկախ և ինքնուրույն վիճակում: Դրա նպատակը իշխանությունները չկենտրոնացելն է մեկ մարմնի ձեռքում, ինչը կարող է հանգեցնել պետական իշխանության չարաշահման: Իշխանության յուրաքանչյուր ճյուղ պետք է զբաղվի միայն իրեն վերապահված գործառույթներով, իսկ որոշ դեպքերում, միայն որոշակի վերահսկողական իրավունքով կարող է օժտված լինել, օրինակ, Ազգային ժողովի կողմից իշխանության նկատմամբ պետական բյուջեի կատարման կապակ-

ցությամբ: Իսկ դատական իշխանության որևէ կերպ միացումն օրենսդիր կամ գործադիր իշխանությանն ընդհանրապես անթույլատրելի է (Авакян С.А. 1991):

Իշխանությունների բաժանման **հասցեական** դրսևորումը նույնպես կարևոր դերակատարում ունի իշխանությունների տարանջատման սկզբունքի կենսագործման համար: Ի ապահովումն սույն պահանջի, պատգամավորը չի կարող զբաղվել ձեռնարկատիրական գործունեությամբ, զբաղեցնել պաշտոն պետական կամ տեղական ինքնակառավարման մարմիններում կամ առևտրային կազմակերպություններում, կատարել այլ վճարովի աշխատանք, բացի գիտական, մանկավարժական եւ ստեղծագործական աշխատանքից: Այս պահանջ-սահմանափակումը տարածվում է նաև կառավարության անդամների, դատավորների և սահմանադրական դատարանի անդամների վրա (ՀՀ Սահմանադրություն. Հոդվածներ՝ 65, 45, 88, 98):

Պատգամավորական մանդատի անհամատեղելիությունն այլ պաշտոններ զբաղեցնելու հետ բնորոշ է պետությունների բացարձակ մեծամասնությանը: Թեև պետք է արձանագրել, որ ոչ բոլոր պետություններում է պատգամավորին արգելվում միաժամանակ զբաղեցնել այլ պաշտոն: Խորհրդարանական հանրապետության և խորհրդարանական միապետության հատկանիշներ ունեցող երկրների խորհրդարանների անդամները միաժամանակ կարող են լինել նաև կառավարության անդամ: Բացառություն են կազմում Նիդերլանդները, Նորվեգիան, Շվեդիան: Օրինակ, Մեծ Բրիտանիայում, պառլամենտի անդամը նաև կառավարության անդամ կարող է լինել:

Եվ այսպես, խոսելով օրենսդիր իշխանության առանձնահատկություններից, գրեթե բոլոր պետություններում օրինաստեղծ բարձ-

րագույն գործառույթն իրականացվում է այնպիսի մարմնի կողմից, որի անդամները հանդիսանում են ժողովրդի (հասարակության) ներկայացուցիչները:

Հաճախ այդ մարմինն անվանվում է լեզիսլատուրա (առաջացել է լատիներեն «lex» (օրենք) բառից) կամ օրենսդիր ժողով (կորպուս) (Страшун (ред.) 1996):

Հայաստանում օրենսդիր իշխանությունն իրականացնում է խորհրդարանը, որն առաջացել է «խորհուրդ», «խորհրդակցել» բառից: Երբեմն, այդ բառի փոխարեն օգտագործվում է «պառլամենտ» հոմանիշը: Վերջինս ծագել է անգլերեն «parliament» բառից, որի հիմքում ընկած է լատիներեն «parlare» (կամ ֆրանսերեն «parler», թարգմանաբար՝ խոսել) բառը: «Պառլամենտ» («խորհրդարան») բառն առավել գործածական է, քան «լեզիսլատուրա» եզրույթը, քանի որ օրինաստեղծ գործունեությունն այդ մարմնի թեև հիմնական, բայց ոչ միակ գործառույթն է:

Համարվում է, որ խորհրդարանի հայրենիքը Անգլիան է, երբ 12-րդ հարյուրամյակում թագավորի լիազորությունները սահմանափակվեցին մի ժողովի կողմից, որը գումարվել էր այդ իսկ նպատակով և բաղկացած էր խոշոր ֆեոդալներից, հոգևորականներից, քաղաքների ու կոմսությունների ներկայացուցիչներից: Թագավորի ու ներկայացուցչական մարմնի միջև մղվող երկարամյա պայքարն առ այն, թե ում պետք է պատկանի օրենսդիր իշխանությունը, ի վերջո, ավարտվեց հօգուտ պառլամենտի: Հետագայում այդ օրինակին հետևեցին նաև լեհերը, հունգարացիները, ֆրանսացիները, իսպանացիները և այլոք (Чиркин 2001): Խորհրդարանը համապետական ներկայացուցչական մարմին է, որի հիմնական **գործառույթն** իշխանությունների բաժանման համակարգում օրենսդիր իշխանության իրականացումն է: Խորհրդարանը

յուրահատուկ տեղ է զբաղեցնում և ցանկացած պետության սահմանադրական համակարգում առանձնահատուկ դերակատարություն ունի, ինչը տվյալ պետության կառավարման ձևի, պետական ռեժիմի առանձնահատկություններով (նախագահական կամ խորհրդարանական հանրապետություն, պառլամենտարիզմ կամ մինիստրալիզմ և այլն) պայմանավորված, կարող է տարբեր լինել: Բացառություն կարող են կազմել այն պետությունները, որտեղ չեն գործում ներկայացուցչական մարմիններ, կամ իշխանությունների բաժանում սահմանված չէ: Օրինակ, Օմանի Սուլթանությունում, Մաուրիտիան Արաբիայի Թագավորությունում և այլն: Առավել հաճախ են հանդիպում պետություններ, հատկապես Աֆրիկյան պետություններում՝ զինվորական հեղափոխություններից հետո, երբ լեզիսլատուրան, որպես այդպիսին, բացակայում է, չի գործում (Страшун (ред.) 1996: 405):

Խորհրդարանը ոչ միայն օրինաստեղծ, այլ նաև ներկայացուցչական մարմին է: ՌԴ Սահմանադրությամբ՝ «Դաշնային ժողովը... Ռուսաստանի Դաշնության ներկայացուցչական և օրենսդիր մարմինն է» (Собрание законодательства Российской Федерации 1995): Դա նշանակում է, որ այն հանդես է գալիս որպես ժողովրդի (ազգի) կամքն ու շահերն արտահայտող մարմին: Օրինաստեղծ գործունեությունից զատ, նրա իրավասության շրջանակում են պետության ներքին և արտաքին քաղաքականության հիմքերի որոշումը, հիմնարար ծրագրերի մշակումն ու ընդունումը, բյուջեի հաստատումը և այլն:

Որպեսզի խորհրդարանները կարողանան ամբողջությամբ իրականացնել իրենց սոցիալական գործառույթները, նրանց վերապահվում են մի շարք լիազորություններ, որոնք գործառույթների հետ միասին կազմում

են նրանց սահմանադրաիրավական կարգավիճակը:

Պետության մեջ, խորհրդարանի դերով պայմանավորված, իրավասությունները լինում են անսահմանափակ և սահմանափակ:

Անսահմանափակ իրավասություններով խորհրդարաններ ունեցող պետությունները, որպես կանոն, պառլամենտների իրավասությունների սպառիչ ցանկ չեն սահմանում: Օրինակ, Ճապոնիայի Սահմանադրությունը որևէ դրույթ չի պարունակում, որը սպառիչ կսահմաներ պառլամենտի իրավասությունները: Այսպես է Չինաստանում, այսպես էր նաև նախկին ԽՍՀՄ-ում: Վառ օրինակ է Մեծ Բրիտանիան:

Օրենսդիր մարմինը տարբեր երկրներում ներկայանում է տարբեր անվանումներով: Պառլամենտն ընդհանուր տերմին է, Մեծ Բրիտանիայում, Իտալիայում, Ճապոնիայում այն անվանվում է հենց «Պառլամենտ», Ամերիկայի Միացյալ Նահանգներում այն կոչվում է Կոնգրես, Ռուսաստանի Դաշնությունում՝ Դաշնային (Ֆեդերալ) ժողով Լեհաստանում, Լատվիայում՝ Սեյմ, Գերմանիայում՝ Բունդեստագ, Բելգիայում՝ Պետական ժողով, Ֆրանսիայում և Հայաստանում՝ Ազգային ժողով (Խոռպանյուկ 1997. 169):

Հայ իրականության մեջ ազգային ժողովներ կամ աշխարհաժողովներ գումարվել են դեռևս վաղնջական ժամանակներից: Ազգային ժողովներ, իհարկե, ոչ ժամանակակից ըմբռնմամբ, Հայաստանում գումարվել են ժամանակ առ ժամանակ՝ ազգի առջեւ ծառայած բախտորոշ ու ճակատագրական հարցերի վերաբերյալ վճիռներ կայացնելու, ինչպես նաև հասարակական հարաբերությունները կարգավորող կանոններ ընդունելու նպատակով: Հայ եկեղեցին 428 թվականին՝ Արշակունյաց հարստության անկումից հետո, փորձեց իր շուրջը համախմբել նախարարների կենտրո-

նախույս ուժերը և հանդես գալ որպես Հայաստանի միասնականության երաշխավոր: Աշխարհաժողովին փոխարինեց Եկեղեցական ժողովը՝ կաթողիկոսի նախագահությամբ: Դվինում (506 թ., 554 թ., 609 թ., 645 թ., 702 թ.) տեղի ունեցած ժողովներում ու այլ ազգային-եկեղեցական ժողովներում քննարկվեցին դավանաբանական հարցեր, և ընդունվեցին հարյուրավոր կանոններ:

Հայ եկեղեցին պատմական հանգամանքների բերումով պարտադրված էր դառնալու հայ նախարարական իշխանության եւ օրենսդրության գլուխ: Հետևաբար Հայաստանի օրենսդրությունը ներկայացվել է հիմնականում եկեղեցական գրավոր կանոններով, որի վառ օրինակն է 8-րդ դարի 10-ական թթ. Հովհաննես Գ Օձնեցու կողմից կազմած «Կանոնագիրք Հայոց»-ը: Այն միջնադարյան իրավաբանական փաստաթղթերի պաշտոնական ժողովածու է, որը բաղկացած է հոգևոր-եկեղեցական, բարոյախրատական, գաղափարաքաղաքական եւ տնտեսական-քաղաքացիական խնդիրներ ընդգրկող կանոն-հոդվածներից: «Կանոնագիրք Հայոց»-ը հրատարակվել է մի քանի անգամ: Առավել ամբողջական հրատարակվել է 1964-71 թթ. և ընդգրկում է VIII, X և XI դդ. խմբագրումները՝ 57 կանոնախմբով և 1332 կանոնով:

Այս ամենը, իհարկե, շատ հեռու է բուն պառլամենտարիզմից, որը ենթադրում է ժողովրդի կողմից ընտրված, մշտապես գործող ներկայացուցչական օրենսդիր մարմին, սակայն այն ներառում է դրա նախնական տարրեր. ազգի ճակատագիրը որոշող ավագանին հավաքվում, հարցեր էր քննարկում, բանավիճում, քվեարկությամբ ընդունում ազգի համար բախտորոշ որոշումներ ու կանոններ եւ դրանց համապատասխան կազմակերպում իր գործունեությունն ու ձեւավորում հարաբերությունները:

ՀՀ Սահմանադրության 62-րդ հոդվածն ամրագրում է. «Հայաստանի Հանրապետությունում օրենսդիր իշխանությունն իրականացնում է Ազգային ժողովը» (ՀՀ Սահմանադրություն. Հոդված 62):

Օրենսդիր իշխանության գործունեության հիմնական ոլորտը օրենքների և այլ իրավական ակտերի ընդունումն է, դրանցում լրացումներ, փոփոխություններ կատարելը կամ օրենքն ուժը կորցրած ճանաչելը:

Օրենսդիր իշխանությունն իր գործառույթներն իրականացնում է պետական իշխանության համապատասխան մարմինների, ներկայացուցիչների միջոցով, ովքեր, համաձայն Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության, պետք է օժտված լինեն հատուկ լիազորություններով:

Բացի օրինաստեղծ գործունեությունից, որի միջոցով կարգավորվում է երկրի արտաքին ու ներքին քաղաքականությունը, Հայաստանի Հանրապետությունում Ազգային ժողովն իրականացնում է նաև մի շարք այլ գործառույթներ. քաղաքական վերահսկողություն, որը կարող է տարածվել ՀՀ կառավարության գործունեության վրա, հաստատում ու վերահսկողություն է իրականացնում պետական բյուջեի կատարման նկատմամբ (Հակոբյան Հ.Հ. 2007; Խաչատրյան Հ. 1994): Խորհրդարանին կից ստեղծվում ու գործում են մի շարք մշտական և ժամանակավոր կոլեգիալ մարմիններ, որոնք գործունեություն իրականացնելով կոնկրետ հարցերի լուծման շրջանակներում՝ կոչված են առավել արդյունավետ դարձնել օրինաստեղծ առաքելությունը:

Սակայն, օրենսդիր իշխանության գերակայությունը բացարձակ բնույթ չի կրում: Դրա իրավասության սահմաններն ընդգծված են իրավունքի սկզբունքներով, մարդու բնական

իրավունքներով, արդարության և հավասարության գաղափարներով:

Գործադիր իշխանության հիմնական գործառույթն օրենքների կենսագործումն է: Այն, ըստ անհրաժեշտության, հարկադրանքի ուժի կիրառման իրավագործությամբ պետության ընթացիկ կառավարում իրականացնողն է: Այդ լիազորությունը պետք է լինի իրավագործ օրենքով սահմանված:

Հայաստանի Հանրապետությունում գործադիր իշխանությունն իրականացնում է կառավարությունը: Կառավարությունը պետական իշխանության բարձրագույն գործադիր ու կարգադրիչ մարմինն է, որն անմիջականորեն իրականացնում է երկրի կառավարումը:

Գործադիր իշխանությունը տարբեր երկրներում ունի տարբեր անվանումներ. Հայաստանում, Ռուսաստանում, Ֆրանսիայում, Կոլումբիայում, Չեխիայում՝ կառավարություն, Գերմանիայում՝ ֆեդերալ կառավարություն, Ճապոնիայում՝ կաբինետ, Իտալիայում, Լեհաստանում՝ նախարարների խորհուրդ, Չինաստանում՝ պետական խորհուրդ, Շվեյցարիայում՝ դաշնային խորհուրդ: Կառավարության անվանումը կարող է պայմանավորվել այն հանգամանքով, թե ով է նախագահում կառավարության նիստը, կամ ինչ կազմով է այն գումարված: Օրինակ, Ֆրանսիայում կամ Բելգիայում, եթե կառավարության նիստը վարում է Նախագահը, ապա այն կոչվում է Նախարարների խորհուրդ, եթե Վարչապետը՝ Կաբինետի խորհուրդ: Իսկ, օրինակ, Մեծ Բրիտանիայում (որի կառավարության կազմը բաղկացած է 100 անդամից, սակայն երբևէ այս կազմով չի գումարվել) կառավարության հիմնական խնդիրները լուծում է Կաբինետը, որը կազմվում է վարչապետից ու մոտավորապես քսան՝ առավել հեղինակավոր նախարարներից (Страшун (ред.) 1996):

Կառավարությունը մշակում և իրականացնում է Հայաստանի Հանրապետության ներքին ու արտաքին քաղաքականությունը: Հայաստանի Հանրապետության արտաքին քաղաքականությունը կառավարությունը մշակում և իրականացնում է հանրապետության նախագահի հետ համատեղ (ՀՀ Սահմանադրություն. Հոդված 85):

Կառավարությունը կազմված է վարչապետից ու նախարարներից: Իր իրավասությունների շրջանակում, կառավարությունն ընդունում և հրապարակում է որոշումներ: Գերատեսչական ստորաբաժանումները պետության տարածքում տարբեր են, սակայն բոլորն էլ կոչված են ապահովել երկրի անվտանգությունը, պահպանել հասարակական կարգը, բարենպաստ պայմաններ ստեղծել հասարակական կյանքի տարբեր ոլորտների կառավարման համար:

Գործադիր իշխանության մարմիններն ու պաշտոնատար անձինք իրավունք չունեն հրապարակել այնպիսի համապարտադիր ակտեր, որոնք նախատեսված չեն օրենքով կամ հակասում են դրան: Գործադիր իշխանությունն իրավական բնույթ է կրում միայն այն դեպքում, երբ հանդիսանում է ենթաօրենսդրական իշխանություն: Գործադիր իշխանությունը հաշվետու և պատասխանատու է օրենսդիր իշխանության առաջ: Իրավական պետության մեջ յուրաքանչյուր քաղաքացի կարող է դատական կարգով բողոքարկել գործադիր իշխանության մարմինների և պաշտոնատար անձանց անօրինական որոշումներն ու գործողությունները: Հարկ է ընդգծել, որ

կառավարության նշանակությունը, դերը և պետական մարմինների համակարգում նրա տեղը մեծապես պայմանավորված է տվյալ երկրի պետության ձևի՝ կառավարման ձևի, պետական ռեժիմի առանձնահատկություններով:

Իրավական պետության առկայությունը ենթադրում է ուժեղ ու անկախ դատական իշխանության կազմավորում և գոյություն: Դատական իշխանությունը կոչված է ապահովել օրենքների իրականացումը, պահպանել իրավունքը պետական, հասարակական ոլորտների ու անձանց կենսագործունեությանն առնչվող իրավախախտումներից: Դատական իշխանության համակարգն իրականացնում է արդարադատություն՝ Սահմանադրության և օրենքների հիման վրա: Օրենսդրի կողմից սահմանված հարկադրանքի կանոնների կիրառումը թույլատրվում կամ թելադրվում է դատարանների կողմից, իսկ գործադիրը, չունենալով օրենսդրական ու արդարադատության գործառույթ, գործում է օրենքների հիման վրա և ի կատարումն օրենքների ու դատական որոշումների:

Փամանակակից երկրներում դատարանն ապահովում է սահմանադրական կարգը, քաղաքացիների և կազմակերպությունների օրինական իրավունքներն ու շահերը: Դատարանը հատուկ հսկողություն է իրականացնում իշխանության մյուս երկու մարմինների ընդունած ակտերի նկատմամբ:

ՄԵԶԲԵՐՎԱԾ ԵՎ ՀՂՎԱԾ
ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. Խաչատրյան, Հ. (1994): «Պաշլամենտ և պատգամավոր», *Հայաստանի պետություն*

և իրավունք: Երևան, «Արեգ» հրատարակչություն:

2. ՀՀ Սահմանադրություն (ընդ. 05.07.1995, փոփ. և լր. 27.11.2005)

// www.parliament.am:

3. Հակոբյան, Հ. (2007): *Պառլամենտը և պառլամենտարիզմը Հայաստանի Հանրապետությունում*: Երևան:
4. Авакян С. (1991). *Депутат: статус и деятельность*, М.: Изд. политической литературы.
5. Зеркин, Д., Игнатов, В. (2000), *Основы теории государственного управления*. Ростов Н/Д:
6. Страшун, Б. (ред.) (1996). *Конституции зарубежных стран*. М.: Изд.-во: Бек.
7. Монтескье, Ш. (1995). *Избранные произведения*. М.:
8. *Собрание законодательства Российской Федерации* (1995). М.: Изд.-во: Прогресс.
9. Чиркин, В. (2001). *Конституционное право зарубежных стран*. М.
10. Шохин, А. (1997). *Взаимодействие властей в законодательном процессе*. М.: изд.-во. Наш дом.

Բազրատ ԲԱԳՐԱՏՅԱԼ

ՏԵՍԱՄԵԹՈՂԱԿԱՆ ՈՐՈՇ ՀԱՐՑԵՐ ԻՇԽԱՆՈՒԹՅԱՆ ՏԱՐԱՆՋԱՏՄԱՆ ՄԿՁԲՈՒՆՔԻ ՇՈՒՐՁ

ԱՄՓՈՓՈՒՄ

Յուրաքանչյուր պետության համար կարևոր նշանակություն ունի իշխանությունների բաժանման սկզբունքի ճիշտ իրականացումը, քանի որ դրանից է կախված ժողովրդավարության հաստատումը: Այս սկզբունքի էությունն այն է, որ ճյուղերի բաժանված պետական իշխանությունը փոխադարձ զսպումների ու հակակշիռների միջոցով սահմանափակվում է՝ հաղթահարելով իշխանության կենտրոնացման վտանգը և անհրաժեշտ

նախադրյալներ ստեղծելով ժողովրդավարության հաստատման, մարդու իրավունքների ու հիմնարար ազատությունների երաշխավորման և պաշտպանության համար:

Հանգուցային հասկացություններ. Ժողովրդավարական պետություն, կառավարման մարմին, օրենսդիր իշխանություն, կառուցակարգեր, հասցեական և գործառության ղրկություններ:

SOME THEORETICAL AND METHODOLOGICAL ISSUES ON THE PRINCIPLE OF SEPARATION OF POWERS

ABSTRACT

The proper realization of the power division principle has a vital role for every state, as it is closely connected with implementation and recognition of democratic rules in the country. The essence of this principle is that the divided governmental power is limited by mutual inhibition and counterbalance. It confronts and overcomes the risks of the

power concentration and promotes democracy, as well as it protects and guarantees human rights and basic freedom of the country citizens.

Key concepts: democratic state, management bodies, legislature, structure, addressed and functional features.

Баграт БАГРАТЯН

НЕКОТОРЫЕ ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ И МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ВОПРОСЫ О ПРИНЦИПАХ РАЗДЕЛЕНИЯ ВЛАСТИ

РЕЗЮМЕ

Для любого государства важное значение имеет правильная реализация принципа разделения власти, поскольку от этого принципа зависит утверждение в стране демократии. Сущность этого принципа заключается в том, что разветвленная государственная власть с помощью взаимных сдерживаний и противостояний ограничивается, преодолевая тем самым опасность

централизации власти и создавая необходимые предпосылки для утверждения демократии и прав человека, гарантируя защиту основополагающих свобод.

Ключевые понятия: демократическое государство, органы управления, законодательная власть, структура, адресные и функциональные проявления.